

Ana Teresa Pereirová
Karen
Přeložila Anna Tietzová
Triáda 2021, 168 s.

Portugalsky píšící autorka Ana Teresa Pereirová se českému čtenáři představuje poprvé. Novela Karen, která původně vyšla roku 2016, je její pětačtyřicátou knihou, teprve s ní se však dočkala mezinárodního úspěchu. Autorka žije od narození ve městě Funchal na ostrově Madeira, vzdáleném tisíc kilometrů od Portugalska. Snad i proto se v jejích knihách nesetkáme s portugalskými realiami a koloritem. Řada z nich – a Karen není výjimkou – je zasazena do britského prostředí. Bezejmennou hlavní hrdinkou útlé novely je malířka žijící bohémským životem v Londýně. Jednoho dne se však probudí ve zchudlém venkovském šlechtickém sídle v Northumberlandu. Neznámý muž se představí jako její manžel a neznámá žena jako hospodyně. Oba jí tvrdí, že její jméno je Karen a že utrpěla úraz hlavy. Hrdinka si je přitom vědoma své minulosti i bývalé identity. Pozvolna se snaží poznávat okolí, dosavadní život Karen i lidi, které prý zná už několik let. Mysteriózní námět ozvláštňuje autorka netradičními postupy, především tzv. nespolehlivým vyprávěčem. Čtenář si tak na konci není jist, zda celá výpověď není fantazií duševně nemocné protagonistky. Zajímavé je uchopení problému osobní identity. Hrdinka časem zjišťuje, že má s Karen podobný vkus v hudbě, literatuře i zálibách, třeba v pozorování přírody. Co tedy zakládá naši výjimečnost? Je to jen směs knih, hudby a filmů, které projdou našim životem? Dodejme, že novela je prvním knižním překladem Anny Tietzové – a nutno říci, že zdařilým.

Petr Šmíd

Angie Kim
Smrtící zázrak
Přeložila Adéla Špinová
Knihla Zlín 2021, 392 s.

Detektivka Smrtící zázrak jihokorejsko-americké autorky Angie Kim se odehrává v soudním prostředí. Při postupném vyslýchání svědků čtenář pomalu proniká do událostí v „experimentálním léčebném zařízení“ v městečku Miracle Creek. Pod tímto zařízením, kde došlo k tragickému požáru, si ale nepředstavujeme sterilní kov, pach dezinfekce a muže v bílých pláštích. „Zázračná ponorka“ je spíš zdravotnictví „do it yourself“ – zrcadlí život na americkém předměstí a potřebu budovat něco na koleni a bez velkých prostředků. Vedle napínavé zápletky se však román dost odvážně pouští i do několika podstatných témat. Patří mezi ně například život jihokorejské komunity ve Spojených státech a problematika genderu, vzdělání či migrace za americkým snem v jihokorejské kultuře. Kim jde ale ještě dál a nebojí se do příběhu vkládat náročná témata autismu, mateřství, děti se speciálními potřebami, ale i sexuálního násilí či fyzického i psychického utlačování žen. Vše se přitom dotýká otázky, kdo je vlastně pravý viník tragických událostí a jak vinu definovat či trestat. Mohlo by se zdát, že tolik velkých témat detektivka neunese, případně je podá příliš povrchně a vznikne naivní paskvil. Není tomu tak. Kdo si chce číst o autismu, genderových otázkách nebo jihokorejské menšině v USA, určitě nalezne poučenější literaturu. Pokud ale máte chuť na dobrou, poutavou detektivku s přesahem, není Smrtící zázrak ani vyhozený čas, ani guilty pleasure, za kterou byste se po přečtení knihy jedním dechem museli stydět.

Valentýna Šatrová

Vilém Koubek
Posmrtná predace
Host 2021, 288 s.

Další z žánrových průzkumů současné české literatury v nakladatelství Host dopadl o poznání lépe než nedávné pokusy Přemysla Krejčíka nebo Lukáše Vavrečky. A není to tím, že by byla Koubkova variace na noirovou detektivku sofistikovanější nebo zvlášť originální. Devízou Posmrtná predace je totiž lehkost, schopnost sebeironie a smysl pro humor, který se často pohybuje na hraně snesitelného. I když může být autorovo vyžívání se v bizarnostech všeho druhu, které doprovází neustálá palba hlášek, vtípků a konverzačních klíčů, občas trochu únavné, kniha splňuje to, na co jsme u podobných detektivek zvyklí: je tu výrazný hlavní hrdina a děj, který odsypá a nabízí množství překvapivých zvrátů. Poměrně zbláznilý příběh, z jehož tempa a zvrátů se občas točí hlava, probíhá v kulisách blízké budoucnosti a je plný bizarností. Detektiv Vincent Krhavý – alkoholik s přepíjejícím posttraumatickým syndromem z války s „komoušema“ – má práci v autonomní zóně zvané Odpočinek. V té sídlí nesmrtelní penzisti, zbytek mileniálské generace, která se vyžívá v konzumu, slevách a sociálních sítích – a zároveň je značně nesnášenlivá: „Lidi sebou nechali manipulovat tolik, že vznikl pojem kybernetická válka. Chápeš. Byli dostatečně blbí na to, aby věřili každé hlouposti na internetech a měnili podle toho svůj život.“ Během pátrání po nezvěstném hrobníkovi se začíná odkrývat mnohem rozsáhlejší síť spiknutí, která míří až k samé podstatě rezervace důchodců, kteří provozují onu titulní „posmrtnou predaci“. Pokud to zní poněkud přehnaně, tak ano, je to přehnané. Ale zároveň je to vtipné a dobře se to čte. A to někdy stačí.

Karel Kouba

Josef Kroutvor
Lesní glosy
Archa 2021, 140 s.

Ve své nové knize pojednává esejista, historik umění, básník a kreslíř Josef Kroutvor o historii a atmosféře Novohradských hor. Krátké texty, z nichž je kniha složena, však svědčí o nenaplněném potenciálu. Místo vystižení genia loci a poetického zprostředkování až magického dojmu, jakým na člověka působí tato divoká, opuštěná a místy poněkud temná krajina s pohnutou minulostí, se zde neustále lká a moralizuje. Autor se vydal poněkud úmornou a jednostrannou cestou: téměř v každé kapitole odsuzuje historické křivdy a hořekuje nad zuboženým, lidmi opuštěným krajem. Zatímco naši rakouští sousedé mají všechno pinktlich, u nás tomu tak není, a to je podle Kroutvora špatně. Připadá mi, jako by se do tohoto zapomenutého koutu Čech vypravoval jen proto, aby se při každé návštěvě seabmerskačsky utvrdil ve svém pohledu na dějinné události a nevynechal jedinou příležitost k tomu upozornit čtenáře na nespravedlivý odsun hodných Němců a devastaci krajiny zlými pohraničníky. Přitom sám na konci knihy připouští, že kouzlo hor spočívá i v jejich pohnutém osudu: „Zpočátku mě dojímalá poněkud zasmušilá krása přírody Novohradských hor, opuštěné, vysídlené, zubožené, zdivočelé krajiny. Ale teď, po třiceti letech od pádu železné opony, mně leží víc a víc na srdci její další osud.“ Není to nošení dříví do lesa? Na historii by se samozřejmě zapomínat nemělo, ale občas je možná lepší, když si člověk uprostřed krajiny zmaru, kterou si vzala příroda zpět, užije krásu přítomného okamžiku.

Zdeňka Beranová

Festival pana Rifkina
(Rifkin's Festival)
Režie Woody Allen, USA 2020, 92 min.
Premiéra v ČR 30. 9. 2021

Hlavním důvodem vzniku nového filmu Woodyho Allena byla nepochybně setrvačnost. Stává se totiž jen výjimečně, že by dnes pětaosmdesátiletý klasik hollywoodské existenciální komedie neuvedl jeden nový titul za rok. Loni ho nezastavilo ani zrušení smlouvy na pět filmů, kterou s ním uzavřel Amazon – a odstoupil od ní kvůli znovuootevření jeho případu sexuálního obtěžování. Allenův devětačtyřicátý snímek nakonec financovala španělská mediální společnost Mediapro a premiéru měl na festivalu v San Sebastianu, kde se také celý děj odehrává. Jedná se o rutinní přehlídku typických allenovských figur a motivů navázaných na jednoduchou zápletku, které rychle dojde dech a která vyváží na celovečerní stopáž jen díky tomu, že si tvůrce vypomáhá scénkami odkazujícími na klasická díla autorské evropské kinematografie. Pozoruhodné a neokoukané je ale téma, kterým není nic menšího než změna paradigmatu současné umělecké kinematografie. Hlavní hrdina, milovník Bergmana, Truffauta či Buñuela, zehrá na to, že současně artové tvůrce zajímají jen sociální témata a neřeší velké filosofické, existenciální otázky. Je to přiznané autobiografický stesk, protože Allen se k Bergmanovi a existenciální úzkosti v celé své tvorbě (často dost křiklavě) sám hlásí. Škoda, že se tentokrát nezmožl na víc než na stařecké zaklínání starých časů, protože dědictví filosofických proudů evropského uměleckého filmu rozhodně stojí za to konfrontovat s tím, na co se dnešní pokračovatelé této linie zaměřují.

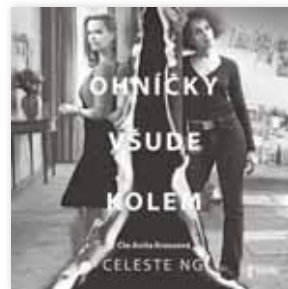
Antonín Tesář

Možné agrarizmy
Kunsthalle Bratislava, 21. 8. – 31. 10. 2021

Záměrem kolektivní výstavy Možné agrarizmy, připravené Majou a Reubenem Fowkesovými, je „diverzifikovat zemědělství a pluralizovat jeho historii, obnovit potlačenou rolnickou minulost a probudit její nerealizované možnosti, narušit dichotomie mezi městem a venkovem, napravit odcizení od přírodního světa a obnovit pečující a vzájemný vztah s rostlinami, které nás žijí“ (píše se v úvodním textu). A co je na výstavě k vidění? Jedná se o umělecké projekty problematizující modernizaci zemědělství – od modernistických projektů, jako byl plán na vytvoření moře uprostřed Sahary francouzskou koloniální vládou na konci 19. století, až po současné problémy, jakým je ekologická krize v Indii. Většinou jde o videa, najdeme tu ale i monumentální malbu indického umělce Prabhakara Pachputa. Pojem „agrarismus“ zde označuje rámec přemýšlení o změnách pozemkového vlastnictví formulovaný z různých perspektiv (postsocialistických, feministických, lokálních), jež ale proti sobě občas stojí i v opozici. Na jedné straně jsou zde prezentovány projekty kritizující intenzifikaci zemědělství z ekologických pozic, na druhé kritika zániku cukrovnického průmyslu na Slovensku po roce 1989 (projekt Eastern Sugar Ilony Németh), přičemž se opomíjí, že důvody nebyly jen ekonomické, ale i ekologické. Stejně tak si nejsem jistá, jestli video o ženách v krojích z maďarské vesnice Kartal je „reportáží o životě na současném středoevropském venkově“ a mělo by prezentovat současný feminismus. To je ale asi otázka vkusu.

Marianna Pláčková

Celeste Ng
Ohníčky všude kolem
Audiokniha, Témbr 2021

Ohníčky všude kolem jsou druhým románem americké spisovatelky s čínskými kořeny Celeste Ng. Děj se odehrává na zbohatlickém clevelandském předměstí Shaker Heights, kde poklidným životem rodiny Richardsonových otřese příchod nonkonformní fotografky Mii s dcerou Pearl. Tahle dvojice bydlí v nájmu v jedné z nemovitostí Richardsonových, a zapojuje se i do jejich rodinného života. Autorka v románu rozehrává řadu témat, od společenské přetvářky přes rodičovství, chudobu, latentní rasismus a dospívání až po nekompromisnost umění. Poslední z nich reprezentuje právě postava Mii, která by mohla žít v podobném luxusu jako Richardsonovi, přesto se ale žíví podřadnými pracemi na zkrácený úvazek a odmítá být umělkyní na objednávku. To, že se vzepte „dobré vůli“ paní Richardsonové, pro niž začne pracovat jako pomocná hospodyňka, spustí řetězec událostí vrcholících požárem rodinného sídla. Větší škody však napáchá pomstychtivost paní Richardsonové a její zjednodušené chápání světa. Český překlad prózy (přeložila ji Jana Kunová) vyšel v roce 2017, stejné jako originál, a nyní se na pulty dostává i audiokniha načtená Anitou Krausovou. Režisér Jan Jirků tu kreativně pracuje s hudebním motivem, který dodal Jiří Hradil: používá ho nejen pro označení předělů kapitol, ale i pro zdůraznění atmosféry. Aktuálně je k vidění také seriálová adaptace knihy v hlavní roli s Reese Witherspoon.

Jiří G. Růžička

Ragnar Kestis
Vatnaljóð
Digital download, Rites 2021

Ragnar Kestis je nový projekt a zároveň nové, legálně změněné občanské jméno pražského elektronického producenta, který se v posledních letech etabloval nejen na lokální postambientní scéně jako Izanasz. Zúčastnil se důležitých tuzemských akcí (například festivalu Alternativa, série Silent Night nebo liběchovského Ambientu) a do mezinárodního povědomí ho uvedla vydavatelství ACR (kde mimochodem vydali desky i Ondřej Zajac, Tomáš Niesner či Wim Deahen), Sea of Clouds nebo Pointless Geometry. Právě tam v roce 2019 vyšla oceňovaná kazeta Psykedelar Vol. 2., o jejíž části Quietus napsal: „Hluboko v pomalém, monstrózním, vrzájícím dvanačtinovém eposu je nemožné cítit se normálně.“ Na nahrávce Vatnaljóð Ragnar Kestis neupustil od Izanaszovy hudební i slovní magie – byť použití islandštiny může být v rámci žánru vnímáno jen jako guilty pleasure – a ještě více zkonceptualizoval ponor do zvuku. Téma sonických vlastností vody ho stejně jako původní východisko „tvorby z nespavosti“ přibližuje třeba ke klimatické reaktualizaci ambientu v podání Talk=Trouble (viz A2 č. 17/2019). Ragnara Kestise ale více zajímá subjektivní efekt živlu a jeho matérie, ať už jde o souvislosti s podvědomím či vzájemné zrcadlení. Sám k tomu říká: „Nakonec jsem si uvědomil, že jedna věc, která mi pomáhá, je přemýšlet o svých reakcích a pocitech, jako by to byla voda; něco, co mohu přesměrovat (pokud se tak rozhodnu a chci to udělat), ale co mě také může praštit, pokud si nedám pozor.“

Ondřej Parus